

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2021

ЗМІСТ

Секція І

Вектори розвитку педагогічної науки: методологія, історичний і компаративний дискурс	9
Балацинова А. Д.	
Ігнатій Петрович Козачинський – член ради при попечителі київського навчального округу з управління фондушевидами справами	9
Барабус А.А ., Васютіна Т. М.	
Структура громадянської компетентності особистості та підходи до її формування у педагогічній теорії і практиці	12
Беляєв С. Б.	
Еволюція методологічних підходів у розробленні освітньо-професійних програм підготовки фахівців	15
Борисенко Н. О.	
Нове і традиційне у вихованні майбутнього вчителя	19
Го Іцзян	
Тенденції модернізації музично-педагогічної освіти в сучасному Китаї	22
Завгородня Т. К.	
Персоналістичний дискурс історико-педагогічних досліджень	25
Золотухіна С. Т.	
Єдність навчання і виховання – умова формування особистості фахівця	28
Князян М. О., Князян Р. Х.	
Теоретичні засади інноватизації загальної середньої освіти в Польщі	32
Кузнецова О. Ю., Троцько А. В., Штефан Л. А.	
Мета, завдання та функції театральної педагогіки як науки	35
Лупаренко С. Є.	
Дитинство та розвиток дитини з точки зору різних наукових підходів і теорій	39
Малихін О. В., Арістова Н. О.	
Актуальні питання післядипломної освіти вчителів в умовах непередбачуваних впливів (пандемія COVID-19): трансформація людських цінностей	42
Мельник В. А., Васильєва О. А.	
Теоретичний аналіз наукових позицій про пізнавальну самостійність дітей	45
Пісоцька М. Е., Кадашевич К. О.	
Індивідуалізація навчання учнів класичній хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах України: історико-педагогічний аспект	48
Тарарак О. В., Тарарак М. Ю.	
Формування художньо-естетичної культури особистості в системі освіти Німеччини	51

ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ КИТАЇ

Го Іцзян

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Статтю присвячено важливому етапу розвитку вищої музично-педагогічної освіти Китаю – кінець 1970-х рр. – початок XXI ст. Розглянуто періодизацію розвитку, зміст кожного періоду, основні досягнення і проблеми, виявлено тенденції модернізації музично-педагогічної освіти.

Ключові слова: музично-педагогічна освіта, педагогічні виші, навчально-методичне забезпечення, наукові дослідження, тенденції.

The article is devoted to an important stage in the development of higher music and pedagogical education in China – the late 1970s – early XXI century. The periodization of development, the content of each period, the main achievements and problems are considered, the tendencies of modernization of music-pedagogical education are revealed.

Key words: music-pedagogical education, pedagogical universities, educational-methodical providing, scientific research, tendencies.

Найбільш інтенсивний розвиток системи освіти в цілому вирізняє період від кінця 1970-х – після сумнозвісної «культурної революції». Музично-педагогічна освіта Китаю в цей час була змушена відновлювати втрачене за роки «культурної революції» (1966–1976).

Наприкінці 1979 р. у Чжен Чжу пройшла нарада керівників вищих музично-педагогічних навчальних закладів. Його учасники визначили чотири головні напрями вдосконалення системи: 1) розробка навчальних планів; 2) створення підручників; 3) підвищення рівня професіоналізму викладачів вишів; 4) розробка науково-методичного забезпечення мистецької освіти [3, с. 250]. Таким чином державні органи управління та навчальні заклад вищої музично-педагогічної освіти Китаю отримали дорожню карту діяльності на найближчі десятиліття.

Згідно з накресленою програмою дій, Міністерство освіти країни у 1980 р. затвердило «Навчальний план підготовки фахівців в галузі музики для вищих педагогічних навчальних закладів з 4-річним терміном навчання». Пізніше, у 1982 р. були видані подібні документи для вишів із дво- і трирічним термінами навчання. Усі три документи в комплексі визначали: цілі навчання і практичної підготовки фахівців; перелік обов'язкових і факультативних навчальних дисциплін; завдання і напрями наукових досліджень; чіткі терміни навчання; порядок прийому до закладів вищої освіти, що відновив вступні іспити як важливий крок до підвищення якості підготовки фахівців [4, с. 337].

Мета музичної освіти в педагогічних університетах – підготовка фахівців для роботи в загальноосвітніх школах – набула інституціоналізованого закріплення у 1987 р. з включенням професії «учитель музики» до оновленого Міністерством

освіти каталогу спеціальностей, за якими здійснювалася професійна підготовка у вишах.

Після 1983 р. активізувалося забезпечення музично-педагогічної освіти навчальною літературою. Саме того року Міністерство освіти відповідно до існуючого плану доручило викладачам музичних факультетів педагогічних вишів розробляти підручники зі своїх предметів. Автори й укладачі перших підручників з методики викладання музики в школі робили спроби систематизувати дидактичний матеріал і науково обґрунтовувати основні питання педагогічної теорії. Проте власне методичні проблеми, специфіка навчання дітей у загальноосвітній школі ще не отримали належної уваги.

У 1990-ті рр. хвиля централізації розробки навчально-методичного забезпечення позитивно вплинула на якість навчально-методичної літератури. Видавництво вищої освіти випустило «Музичні підручники телесупутника», Шанхайське видавництво в серії «Основні музичні курси» – підручники «Музична теорія», «Спів з листа», «Вправи для розвитку слуху» [5]. Ці публікації стали першими повноцінними навчальними посібниками для вишів, оскільки успішно поєднували теорію і практику, орієнтувалися на розвиток практичних навичок студентів. Вони і сьогодні активно використовуються.

Відтворення кадрового ресурсу шкіл, забезпечення їх дипломованими фахівцями стало важливою сферою діяльності держави у період після «культурної революції». Для цього всі музичні факультети педагогічних вишів у 1990-ті рр. розширювали масштаби прийому студентів та організовували навчання за скороченими програмами. З цією ж метою у деяких педагогічних вишах для підвищення освітнього цензу вчителів музики початкових і середніх шкіл відкривалися групи для дорослих, а на заочних і вечірніх відділеннях університетів проводилися іспити для тих, хто займався музичною самоосвітою. Спеціальні курси було відкрито також у китайському телевізійному педагогічному інституті. У такий спосіб до середини 1990-х рр. вдалося суттєво пом'якшити гостроту проблеми кадрового забезпечення музичної освіти.

Значну роль у покращенні якості підготовки педагогів-музикантів для загальноосвітніх шкіл відіграли відновлення вступних іспитів, а також заходи щодо підвищення освітнього рівня абітурієнтів. Як наслідок, з 1980-х рр. виші можуть формувати контингент студентів з осіб, які мають кращу підготовку.

Наприкінці XX ст. на перший план серед важливих проблем музично-педагогічної освіти вийшло наукове розроблення її педагогічних і методичних засад. Зростання кількості наукових публікацій з питань і проблем вищої музично-педагогічної освіти стало помітним уже в 1980-ті рр. Проблематика вийшла також на шпальти засобів масової інформації. Це спричинило відчутний суспільний резонанс. У результаті наукових дискусій був досягнутий консенсус із ряду принципів для розвитку освіти положень. Головним із них Лю Цин називає визнання генетичного взаємозв'язку мети і змісту навчання, а також їх детермінації соціальними запитами часу [1, с. 186].

У 1990-і рр. підвищена увага адміністративних органів освіти до закладів вищої освіти сприяла активізації науково-дослідницької роботи, зокрема в галузі музичної освіти. Важливим чинником такої активізації став облік позанавчальної

роботи викладачів у вишах Китаю і встановлення норм виконання ними науково-дослідницької роботи. Як результат, кількість і якість надрукованих упродовж останнього десятиліття XX ст. статей і монографії перевищили відповідні показники публікаційної активності 1980-х рр. До послуг науково-педагогічних працівників музичних факультетів педагогічних вишів, які мали бажання опублікувати свої наукові напрацювання, були журнали «Китайська музична освіта», «Народна музика», «Музичні дослідження», «Китайська музика», збірники наукових праць, започатковані закладами вищої освіти тощо. Реалізована Урядом політика відкритості надала можливість брати участь у міжнародних конференціях і симпозіумах. Особливо багато було опубліковано теоретичних робіт – декілька десятків монографій вітчизняних авторів і переклади зарубіжних праць [1, с. 186]. Водночас очевидним стало відставання освітньої системи Китаю від досягнень високорозвинених країн світу.

З кінця 1990-х рр. система освіти Китаю офіційно увійшла в смугу реформ, розпочату 13.06.1999 р., коли Центральна Державна Рада видала постанову «Про вдосконалення системи освіти». Підготовка вчителів музики XXI ст. дала старт змінам форм і методів викладання на музичних факультетах багатьох педагогічних вишів Китаю. Наразі багато дослідників, серед яких Лю Цин [1], Ма Да [2], Чжу Юнбэй [6] та інші, пов'язують ключові зміни з комп'ютеризацією навчання і введенням нових дисциплін. При цьому, як стверджує Лю Цин, реформа вищої музично-педагогічної освіти розвивається за двома основними напрямками: оволодіння комп'ютерними технологіями та освоєння матеріалу дисциплін за допомогою комп'ютерних технологій [1, с. 186]. Дослідник Чжу Юнбей наводить приклади введення нових дисциплін, пов'язаних із комп'ютерними технологіями: музичний факультет Пекінського педагогічного університету – «Музична творчість за допомогою комп'ютера»; музичний факультет Наньцзинського педагогічного університету – «Основи комп'ютерної композиції»; Харбінський педагогічний університет – «Музична психологія» і «Слухання китайської та зарубіжної сучасної музики»; Фуцзяньський педагогічний університет – «Вступ до народної творчості різних країн і народів»; Нейменгуський педагогічний університет – «Електронні музичні інструменти» тощо [6, с. 11].

Аналіз показав, що в розвитку музично-педагогічної освіти в Китаї наприкінці XX – на початку XXI ст. виявляються декілька тенденцій:

- поступове перенесення центру уваги від розробки змісту професійної музично-педагогічної освіти на дослідження її теоретико-методологічних педагогічних, психологічних, культурологічних, методичних засад;
- удосконалення змісту в процесі розробки навчальних планів, навчально- і науково-методичного забезпечення з урахуванням соціальної детермінації;
- покращення контингенту студентів шляхом конкурсного відбору на вступних іспитах;
- активізація наукових досліджень і нарощування публікаційної активності як появ міжнародної конкуренції;
- комп'ютеризація музично-педагогічної освіти.

Водночас незаперечні досягнення ідуть поряд із новітніми викликами і проблемами, серед яких: посилення адміністративного тиску, що призводить до переважання зовнішніх форм на шкоду якості і змісту; абсолютизація можливостей цифровізації і нехтування традиційними методами тощо.

Список використаних джерел

1. Лю Цин. Высшее музыкально-педагогическое образование в Китае на рубеже XX–XXI вв. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vysshee-muzykalno-pedagogicheskoe-obrazovanie-v-kitae-na-rubezhe-xx-xxi-vv>.
2. Ма Да. Науковий метод дослідження музичної освіти. Фузіан, 2005.
3. Сун Зінан. Літописи історії китайської сучасної музичної освіти і музичної світи нової епохи: 1840–2000. Шандон, 2004.
4. Хроніка китайської просвіти / Міністерство просвіти. Т. І. Пекін, 1994.
5. Чен Хецин. Збірник статей про просвіту. Т. II. Пекін, 1983.
6. Чжу Юнбей. Дослідження музичної освіти у закладах вищої освіти XXI століття. Ху Нан, 2004.

ПЕРСОНАЛІСТИЧНИЙ ДИСКУРС ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Завгородня Т. К.

доктор педагогічних наук, професор

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна

У тезах розкривається проблема актуалізації одного з основних дискурсів проведення історико-педагогічних досліджень у період після проголошення незалежності України (1991 р.) – персоналістичний дискурс, обґрунтовано його значення для підвищення ефективності результатів проведеного дослідження та попередження існуючих недоліків.

Ключові слова: історико-педагогічні дослідження, дискурс досліджень, методологія, персоналістичний дискурс.

Theses reveal the problem of actualization of one of the main discourses of historical - pedagogical researches in the period after the proclamation of the independence of Ukraine (1991) - a personalistic discourse, substantiated its importance for improving the results of the study and preventing existing shortcomings.

Key words: historical and pedagogical research, research discourse, methodology, personalistic discourse.

У період незалежності України процес розбудови сучасної української освіти, що здійснюється відповідно з вимогами останніх документів про освіту, неможливий без урахування як вітчизняного, так і зарубіжного педагогічного та науково-дослідницького досвіду. Підтвердженням цієї думки є вимога Державної національної програми «Освіта (Україна XXI століття)» що навчально-виховний